

บทที่ 9

การเตรียมคดีในชั้นพิจารณา

ตอนที่ 1

การเสนอพยานหลักฐานในคดีแพ่ง

ความเป็นต้น

ได้อธิบายแล้วว่าการเตรียมคดีสาระสำคัญใหญ่ๆ มี 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนนำคดีเข้าสู่ศาลประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือชั้นพิจารณา ประการแรกได้อธิบายแล้ว ที่ไปนี้จะได้อธิบายการเตรียมคดีในชั้นพิจารณา

เมื่อคดีมาสู่ศาลแล้ว ในชั้นพิจารณา ก่อนที่จะนำพยานหลักฐานเข้าสืบต่อศาลเพื่อพิสูจน์ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ศาล เพื่อให้ศาลมีความเชื่อถ้วนว่าข้ออ้างหรือข้อต่อสู้ของฝ่ายตน ถูกความที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ต้องเสนอพยานหลักฐานที่เรียกว่า “ยืนบัญชีระบุพยาน” หน้าที่เสนอพยานหลักฐานถือว่ามีความสำคัญไม่น้อยกว่ากระบวนการพิจารณาใดๆ ในศาล เพราะหากขาดการเสนอพยานหลักฐานต่อศาลก็ไม่มีอะไรมาเป็นเครื่องพิสูจน์ให้ศาลมีความเชื่อถ้วนอ้างตามคำฟ้องหรือคำให้การของตน โอกาสแพ้คดีถูก海棠ยกฟ้องหรือพิพากษาให้แพ้คดี ตั้งนี้ เป็นสิ่งที่ต้องระวังอย่างมาก

อนึ่ง ปัญหาข้อพิพาทที่เข้าสู่ศาลในคดีที่นี้ๆ นั้นจะแบ่งออกเป็นปัญหาในข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริง ปัญหาข้อกฎหมายนี้คือความไม่ต้องน้ำสืบ ส่วนที่ต้องสืบคือปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่ไปต้องด้วยข้อตันนิษฐานของกฎหมาย

การเสนอพยานหลักฐาน

ในการสืบพยานโจทก์ก็ต้องเจรจา ก็ต้องเป็นหน้าที่ของที่ต้องเตรียมก่อนเสนอพยานโดยเฉพาะการวางแผนบุคคลต้องให้ความสำคัญสำคัญต่อบอกก่อนหลังที่เรียกว่า “การจัดลำดับพยาน” ที่จะเข้าสืบในศาล

ปกติผู้เป็นโจทก์หรือจำเลยจะอ้างตนเองเป็นพยานด้วยเสมอ ในขั้นพิจารณาผู้ที่อ้างตนเองเป็นพยานนี้จะต้องเบิกความก่อนพยานบุคคลอื่นเป็นลำดับแรก ลำดับถัดไปจึงเป็นพยานบุคคลตามรายชื่อที่คุณความได้ยินเสนอต่อศาลตามบัญชีระหว่างพยาน ดังนั้น การจัดลำดับพยานเข้ามาสืบในศาลจึงมีความสำคัญ ควรพิจารณาเลือกพยานที่ตลาด มีให้พร้อมด้วยความกล้าและเข้าใจ ข้อข้อความและรู้จักค่าตอบได้ดีเข้าเบิกความก่อน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่า พยานปากแรกๆ จะถูกคุณความอึกฝ่ายหนึ่งถามค้าน ดังนั้นหากพยานลำดับแรกๆ ให้การตอบด้วยเหตุผล ก็จะทำให้ศาลเชื่อถืออันอาจส่งผลให้พยานในลำดับต่อๆ ไปด้วย อีกประการหนึ่งถ้าพยานที่เข้าเบิกความในลำดับต้นๆ เหล่านี้ได้ให้ถ้อยคำฟังได้สมประโยชน์เพียงพอแล้ว พยานอื่นๆ ที่รู้เห็นอย่างเดียวกันซึ่งอาจมีอยู่หลายๆ คนก็ไม่จำเป็นที่จะต้องนำเข้าสืบแม้จะได้อ้างไว้ในบัญชีระหว่างพยานแล้วก็ตาม ย้อนดูพยานหล่านี้เสียได้ (ป.ว.แพ่ง มาตรา 177 วรรคห้า) เพราะฉะนั้นการคัดเลือกพยานเข้าสืบก่อนหลังจึงขึ้นอยู่กับการเตรียมคดีทันทัยที่ใช้เครื่องมือธรรมดาร่วมย้อมให้ประโยชน์ คือ มีโอกาสได้ทราบถึงลักษณะนิสัยใจคอของบุคคลที่จะอ้างเป็นพยานประโยชน์ที่ดามนา ก็จะได้ใช้ค่าตอบแทนที่ถูกกับนิสัยและจิตใจพยานเพื่อประโยชน์แก่คดีฝ่ายตน ทั้งนี้เพื่อระมัดระวังของบุคคลย้อมมิ尼สัยแตกต่างกัน บางคนโง่แต่ขาดตลาด บางคนตกใจหรือประหม่าบ้าชี้ บางคนอวดดีแต่บิดยาด บางคนข้อหายไม่ยอมตอบค่าตอบแทน ฯลฯ ดังนั้นเพื่อประโยชน์ตั้งกล่าวจึงควรพิจารณาอุปนิสัย อายุ เพศ การศึกษาตลอดจนฐานะและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น พยานชอบพูดอธิบายประเภทคุณโดยตรงอุตสาห์ที่ดี ต้องหาโอกาสหรือเคยเดือนให้ตอบเท่าที่สามารถ ฯลฯ ดังนี้ เป็นต้น

หลักเกณฑ์การอ้างพยาน

โดยปกติพยานหลักฐานที่จะนำมาสืบประกอบข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้ออ้างข้อ เดิมของตนนั้นประกอบด้วยพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือวัสดุพยานอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทุกอย่างแล้วแต่กรณี ดังนั้น การจะอ้างพยานชนิดใดมาสืบย้อมต้องอาศัยหลักกฎหมายที่บังคับไว้เฉพาะกรณีนั้นๆ รายละเอียดให้ศึกษาจากลักษณะพยาน ในขั้นนี้จะกล่าวถึงหลักเกณฑ์ทั่วไป การอ้างพยานทำได้ดังนี้ คือ

- 1) คุณความทั้งสองฝ่ายต่างมีสิทธิจะอ้างพยานร่วมกันได้ (ป.ว.แพ่ง มาตรา 91)
- 2) คุณความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะอ้างคุณความอึกฝ่ายหนึ่งเป็นพยานของตน หรือจะอ้างตนเอง เป็นพยานก็ได้ (ป.ว.แพ่ง มาตรา 97) แต่ถ้าอ้างตนเองเป็นพยานในคดีของตนจะต้องสืบพยานก่อนพยานปากอีก趟เสมอ

3) เมื่อได้ระบุพยานได้ไว้แล้วจะไม่ติดใจสืบก็ได้ หากว่าพยานนั้นยังไม่ได้เข้าเบิกความ (ป.ว.พง มาตรา 117 วรรคห้า)

4) การอ้างเอกสารเป็นพยาน ผู้อ้างต้องคัดสำเนาเอกสารนั้นส่งให้คุณวิมล อึกฝ่ายหนึ่ง ก่อนสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นตาม ป.ว.พง มาตรา 90 หรือคุณวิมล อึกฝ่ายหนึ่งได้แต่งรับรองต้นฉบับเอกสารที่ฝ่ายอ้างสั่งต่อศาลแล้ว ฝ่ายที่รับรองแล้วจะอ้างว่าฝ่ายอ้างเอกสารไม่ส่งสำเนาเอกสารให้ตนเห็นนั้นอ้างไม่ได้

วิธียื่นบัญชีระบุพยาน

ทนายมีหน้าที่ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วันเดิม (ป.ว.พง มาตรา 88 วรรคหนึ่ง) โดยใช้แบบพิมพ์ "บัญชีระบุพยาน" (แบบ 14 ก.) ตัวอย่างท้ายบทนี้ระบุรายชื่อพยานเรียงตามลำดับโดยอ้างตอนของเป็นลำดับแรก และตามลำดับพยานบุคคลภายนอกที่รู้เห็นเกี่ยวข้องกับคดี จัดลำดับพยานบุคคลจนหมดก่อนแล้วจึงจัดลำดับพยานเอกสารเป็นอันดับถัดไป ส่วนซองหมายเหตุต้องระบุให้ศาลรู้ด้วยคำว่า "นำ" หรือ "หมาย" หรือ "คำสั่ง" หรือ "ขอให้ศาลเรียก" ฯลฯ เป็นต้น

"นำ" หมายถึงผู้อ้างพยานนำพยานมาสั่งศาลหรือนำพยานมาเองโดยไม่ต้องขอให้ศาลออกหมายเรียก

"หมาย" หมายถึงขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานนั้นมาศาล เพราะผู้อ้างไม่สามารถนำมาเองได้ เช่น เรียกพยานซึ่งเป็นบุคคลภายนอกให้ไปเบิกความ เป็นต้น

"คำสั่ง" หมายถึงขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารซึ่งอยู่กับบุคคลภายนอกหรือสถานที่ราชการให้สั่งเป็นพยานต่อศาล เป็นต้น

"ขอให้ศาลเรียก" หมายถึงการอ้างสำนวนหรือเอกสารต่างๆ ซึ่งติดอยู่ในสำนวนคดีของศาลนั้นหรือศาลอื่น

วิธีขอศาลให้ออกหมาย

การเสนอพยานหลักฐานและการระบุในซองหมายเหตุนั้นแล้วก็ตาม มิใช่ว่าจะได้พยานหลักฐานนั้น ผู้อ้างพยานมีหน้าที่ร้องขอต่อศาลและจัดพิมพ์หมายเรียกพยานตามความประسัฐของผู้อ้างเสนอต่อศาลเพื่อสั่งอนุญาตและลงนามในหมาย เพื่อจัดสั่งให้พยานก่อนวันนัดพิจารณาหาดใหญ่ วัน ถ้าเป็นพยานบุคคลตามกฎหมายกำหนดให้พยานต้องรู้สั่ง

หน้า อ่านน้อย 3 วัน (ป.ร.พง มาตรา 106) หมายเรียกพยานเอกสารต้องให้ผู้ครอบครอง
รู้ส่วนหน้าอ่านน้อย 7 วัน (ป.ร.พง มาตรา 123) เพื่อให้โอกาสพยานเตรียมตัวมิให้ขัดข้อง
ได้

การขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานบุคคล หรือมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือวัสดุ
พยานตามบัญชีระบุพยานที่ได้ยื่นไว้ต่อศาล ในการปฏิบัติใช้แบบพิมพ์คำร้อง (หมายเห็น 7)
ขอให้ศาลออกหมายตั้งแต่ร้าว

การเรียนเรื่องเนื้อหาไม่ว่าจะโดยในรูปแบบคำร้องหรือคำขอ มีลักษณะท่านของ
เดียวกับการทำคำแฉลงที่เคยอธิบายไว้แล้วดูจดกัน คือ

ตอนต้นต้องบรรยายให้ศาลมารยาทตือญในข้อตอนใดของศาล ต่อมารบรรยาย
เหตุขัดข้องที่ต้องยื่นคำร้องหรือคำขอต่อศาลพร้อมด้วยเหตุผล สุดท้ายบอกความประสารศ
จะให้ศาลมารยาทได้รับทราบเพิ่มเติมที่ต้องห้ามขึ้นนี้แล้วทนายลงลายมือชื่อในฐานะผู้ร้อง ผู้แฉลง
หรือ ผู้ขอ และในฐานะผู้เรียงให้ปรากฏด้วย

ให้ถูกต้องย่างแบบพิมพ์บัญชีระบุพยานในหน้าถัดไป

ตัวอย่างบัญชีระบุพยาน
(คติพัฒนากลยุทธ์ภายใน)
บัญชีพยาน

คดีหมายเลขคดีที่ _____/๒๔_____

ศาลง_____

วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕_____

ความ _____

ระหว่าง

{ _____ โจทก์

_____ จำเลย

ข้าพเจ้า _____ ขอ
ระบุพยานของข้าพเจ้ารวม _____ อันดับ ตามบัญชีตารางข้างล่างนี้

ผู้ระบุ _____
(พลิก)

อันดับ	ชื่อพยาน	บัตรเลขที่ออกหน้าอักษรซ้อน	ใกล้เดิม	ตัวบลํา	อ้ำเกอ	จังหวัด	หมายเหตุ

ผู้รับ

(๐๖)
หมายเรียก
พยานบุคคล

สำหรับศาลอาญา

คดีหมายเลขคดีที่...../๒๔.....

ในพระปรมາกไถ่พระมหากษัตริย์

ที่มา.....

วันที่..... เดือน..... พุทธศักราช ๒๕.....

ความ.....

ระหว่าง { โจทก์
 จำเลย
 หมายถึง..... อัญญาณเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....
 ที่อยู่..... ใกล้เคียง..... สำนักงาน.....
 อำเภอ..... จังหวัด..... โทรศัพท์.....
 ตัวย..... ลักษณะเป็นพยานในคดีเรื่องนี้
 สถานะผู้พิจารณาคดีที่..... เดือน..... พ.ศ. ๒๕.....
 เวลา..... นาฬิกา ให้ทำงานไปทางสามกานหนอน (ให้คุกค่าเดือนห้าสิบห้าบาท)

ผู้พากษา

ศาล..... (พิจิก)
โทรศัพท์.....

ใบรับหมายเรียกพยานบุคคล

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. ๒๕.....

ข้าพเจ้า..... ได้รับหมายเรียกพยานของศาล
ซึ่งให้กำหนดให้ข้าพเจ้าไปเบิกความเป็นพยาน ในคดีระหว่าง.....

ในวันที่..... เดือน..... พ.ศ. ๒๕..... เวลา..... นาฬิกา ไว้แล้ว
 ผู้รับหมาย.....
 ผู้รับหมาย.....

คำเตือนพยาน

ผู้ได้ข้อเขียนไม่ไปศาลตามหมายนี้ ทางอ้างออกหมายจับ
เอาตัวกักขังไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๑๗๙ (๒) และผู้นี้มิอาจถูกฟ้องตามประมวลกฎหมาย
อาญา มาตรา ๑๘๐ ต้องระวังไทยเข้าคุกไม่เกินหนึ่งเดือน
หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดเปิกความเท็จมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๑๗๗ หรือมาตรา ๑๘๑ ต้องระวังไทยอย่างลุงเข้าคุก
ไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

(๑๙)
ค่าสั่งเรียกพยานเอกสาร
หรือพยานวัตถุ (คดีแพ่ง)

คดีหมายเลขคดีที่...../๒๔๘
คดีหมายเลขคดีที่...../๒๔๘

ใบพระปรมาภิไธยพระมหาภักดิริย์

ศาล.....

วันที่..... เดือน..... พุทธศักราช ๒๕๖๔

ความแห่ง

ไทย

ระหว่าง {

เจ้าโดย

นี้

อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....
ตำบล/แขวง..... ไปตั้งคึบ..... ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... โทรศัพท์.....
เดือน..... อั้น.....

ผู้มีอำนาจเป็นพยาน

เพื่อจะให้ดำเนินการสืบ
ดังกล่าวแล้วไปยังศาล..... ก่อนวันที่..... เดือน.....
พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

ผู้พิพากษา
(พลิก)

ศาล.....
โทรศัพท์.....

ใบรับค่าสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. ๒๕๖๔

ข้าพเจ้า..... ได้รับค่าสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ
ของศาล..... ซึ่งได้กำหนดให้ข้าพเจ้าส่ง.....

ไปประกอบการพิจารณา ในคดีหมายเลข..... ไทย

เจ้าโดยดังกล่าวแล้วไปยังศาล..... ก่อนวันที่..... เดือน..... พ.ศ. ๒๕๖๔

ผู้รับหนา
ผู้สั่งหมาย

คำเตือน

ผู้เดินทางขึ้นไปส่องพิมพ์ภานุและภารหรือพิมพ์ภานุวัตถุตามที่ระบุนี้ ผู้เดินทางต้องฟังหกคำ
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๐ ต้องระวังไทยชาติก็ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่
เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างการกรอกแบบพิมพ์

๙๙ ก.)
บัญชีพยาน

คดีหมายเลขคดีที่ _____/๒๔_____

ศาล จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕
ความ แพ่ง

ระหว่าง นาย ก. โจทก์
นาย ข. จำเลย
ข้าพเจ้า นาย ก. โจทก์

ขอระบุพยานของข้าพเจ้ารวม 4 อันดับ ตามบัญชีตารางข้างล่างนี้

อันดับ	ชื่อพยาน	บ้านเลขที่ ถนน ตรวจสอบโดย	โจทก์เดียว	ค้าน控	ค่าเบกอ	จังหวัด	หมายเหตุ
1.	นาย ก.	ล้างหน้องเป็นพยาน					
2.	นาย จ.	5 ห้ามพ	—	ข้างมือย	เมือง	เชียงใหม่	นำ
3.	นาย ช.	12 หัวยแก้ว	—	สุเทพ	เมือง	เชียงใหม่	หมาย
4.	เอกสารหนังสือตั้งถ่ายกู้เงิน 1 ฉบับอยู่ที่โจทก์						นำ

ลายมือชื่อ นาย ก. ผู้ร่วม

ตัวอย่าง
คำขอหมายเรียกพยานบุคคล

(๗)

คำขอ (ใช้แบบพิมพ์คำร้องโดยขีดฆ่าคำว่า "ร้อง" เป็น "ขอ")

ข้อ 1. คดีนี้ ศาลนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.
โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว แต่เนื่องจากพยานบุคคลตามบัญชีระบุพยานอันดับ 3 เป็น
บุคคลภายนอก โจทก์ไม่สามารถนำมาศาลด้วยตนเองได้ จึงขอความกรุณาศาลได้โปรด
หมายเรียกให้พยานบุคคลดังกล่าวมาศาลตามนัดด้วย ขอศาลได้โปรดกรุณาก่อนญาต

ความมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ..... ผู้ขอ

คำขอฉบับนี้ ข้าพเจ้า..... นายโจทก์เป็นผู้เรียกและพิมพ์

ลงชื่อ..... ผู้เรียกและพิมพ์

ตัวอย่าง
คำร้องขอศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสาร

การขอศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสาร คงใช้หลักท่านองเดียวกับการขอหมายเรียก
พยานบุคคลโดยใช้แบบพิมพ์คำร้อง (แบบหมาย 7) เรียนเรียงเนื้อหา ดังนี้

คำร้อง

ข้อ 1. คดีนี้ ศาลนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่...เดือน.....พ.ศ. โจทก์ได้
ยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว แต่เนื่องจากพยานเอกสารตามบัญชีระบุพยานอันดับ..... โจทก์ไม่
สามารถนำมาศาลได้ จึงขอความกรุณาศาลได้โปรดมีคำสั่งเรียกเอกสารดังกล่าวให้ผู้ครอบ-
ครองนำส่งศาลก่อนวันนัดพิจารณาด้วย ขอศาลได้โปรดอนุญาต

ความมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ ลายมือชื่อ นาย ก. ผู้ร้อง

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า นาย ส. นายโจทก์เป็นผู้เรียกและพิมพ์

ลงชื่อ ลายมือชื่อ นาย ส. ผู้เรียกและพิมพ์

ตัวอย่าง

ข้อความหมายเรียกพยานบุคคลและพยานเอกสารพร้อมกัน

กรณีคงใช้หลักที่ก่อความว้าว้างทั้งคู่กัน แบบพิมพ์คงใช้ "คำร้อง" โดยเพิ่มคำว่า "และคำขอ" ต่อห้ายคำว่า "คำร้อง" เมื่อเพิ่มแล้วจะอ่านได้ความว่า "คำร้องและคำขอ" ส่วนเนื้อหาเรียบเรียง ใช้ดังนี้

(๗)

คำร้องและคำขอ

ข้อ 1. คดีนี้ศาสนัดสืบพยานโจทกในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....โจทกได้ยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว แต่เนื่องจากพยานตามบัญชีระบุพยานอันดับ.....เป็นพยานบุคคล และอันดับ.....เป็นพยานเอกสาร โจทกไม่สามารถนำมาศาลได้ จึงขอความกรุณาศาลได้โปรดหมายเรียกพยานบุคคลดังกล่าวให้มาศาลตามกำหนดนัดและมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารให้ผู้ครองครองนำส่งศาลก่อนวันนัดพิจารณาด้วย ข้อศาลได้โปรดอนุญาต

ควรมีคราวแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง/ขอ

คำร้องและคำขอฉบับนี้ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก เป็นผู้เรียกและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียกและพิมพ์

การขอหมายเข้า

เมื่อโจทกได้ยื่นบัญชีระบุพยานตลอดจนได้เคยขอหมายเรียกพยานและศาลได้หมายเรียกพยานแล้ว แต่ปรากฏว่าการสืบพยานในนัดที่เรียกพยานมานั้นเสร็จไปบางปาก ศาลได้เลื่อนการพิจารณาออกไปในคราวต่อไป หรือพยานบางคนมาศาลตามนัดไม่ได้โดยแจ้งเหตุขัดข้องให้ศาลทราบแล้วโดย ในการนี้ เมื่อโจทกประสงค์จะให้ศาลเรียกพยานเหล่านั้นให้ไปศาลอีก โจทกจะต้องขอให้ศาลออกหมายเข้าเรียกพยานให้มาศาลในคราวต่อไปอีกด้วย การขอให้ศาลออกหมายเรียกคงใช้ได้ในแต่ละครั้ง แบบพิมพ์ที่ใช้คงใช้แบบคำร้อง (หมาย 7) ส่วนเนื้อหาเรียบเรียง ดังนี้

ตัวอย่าง การขอหมายเข้า

(๗)

คำขอ (ใช้แบบพิมพ์ค่าว่า “ขอ” เป็น “ขอ”) *

ข้อ 1. คดีนี้ศาลเลื่อนนัดไปสืบพยานโจทก์ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
เวลา.....โจทก์เคยขอหมายเรียก (และค่าสั่งเรียก) พยานนุ逼คด (และพยาน
เอกสาร) มาแล้วครั้งหนึ่ง ฉะนั้นโจทก์จึงขอหมายเข้า (และค่าสั่ง) เรียกพยานดังกล่าวให้
โจทก์อีกครั้งหนึ่งด้วย ขอศาลได้โปรดกรุณานอนุญาต

ความมีควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้ขอ

ค่านอนนับนี้ ข้าพเจ้า นาย ศ. ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

การอ้างพยานเพิ่มเติม

เมื่อได้ยินบัญชีระบุพยานไว้โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว คือ ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน หากคู่ความฝ่ายใดมีพยานหลักฐานที่จะอ้างเพิ่มเติมอีก ก็ชอบที่จะทำได้โดยการยื่นคำแกล้งของบุพยานเพิ่มเติมดังกล่าวได้ภายใน 15 วัน นับแต่วันสืบพยาน

อนึ่ง ค่าแกล้งเช่นว่านี้จะต้องยื่นพร้อมบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมและสำเนาบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมด้วย (มาตรา 88 วรรคสอง)

ในกรณีที่กำหนดเวลาให้ยื่นบัญชีระบุพยานดังกล่าวข้างต้นได้ลืมสุดถึงแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดซึ่งได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว มีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบเพื่อประโยชน์ของตน หรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่หรือมีเหตุอันสมควรอื่นใด หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดซึ่งมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานแสดงให้เป็นที่พอใจก็ศาลได้ว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นค่าว่าจ้างของอนุญาตอ้างพยานหลักฐานเช่นว่านี้ต่อศาลพร้อมกับบัญชีระบุพยานและสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวไม่ร้าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษา และถ้าศาลเห็นว่าเพื่อให้การวินิจฉัยซึ่งขาดข้อสำคัญแห่งประเดิม

เป็นไปโดยเที่ยงธรรมจ้าเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านี้ ก็ให้ศาลอุทธรณ์ตามคำร้อง (มาตรา 88 วรรคสาม)

สรุป ฝ่ายนำสืบก่อน สืบยังไม่เสร็จ ท้าเป็นคำแกลง หากฝ่ายนำสืบก่อน สืบเสร็จแล้ว ท้าเป็นคำร้อง

ตัวอย่าง คำแกลงขอระบุพยานเพิ่มเติม

(๙)

คำแกลง (ใช้แบบคำร้อง แต่ขึ้นนำคำว่า "ร้อง" เป็น"เปิด")

ข้อ 1. คดีนี้โจทก์มีหน้าที่นำสืบก่อนโดยศาลนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่.....
เดือน..... พ.ศ..... โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานแล้วเมื่อวันที่..... เดือน.....
พ.ศ..... แต่ยังขาดอกนบอกร่องอยู่ จึงขอระบุพยานเพิ่มเติมครั้งที่.... ดังบัญชีระบุ
พยานที่เสนอมาพร้อมนี้ ขอศาลได้โปรดกรุณาอนุญาต

ความมีควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ..... ผู้แกลง

คำแกลงฉบับนี้ ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ..... ผู้เรียงและพิมพ์

การสำเนาพยานเอกสาร

เมื่อถึงพยานเอกสาร ถ้าต้นฉบับเอกสารนั้นอยู่ในความครอบครองของผู้ถึงๆ ต้องสำเนาให้ศาลและให้คุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่ง ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน เว้นแต่ ต้องด้วยข้อยกเว้นของกฎหมายอนุญาตให้มีจำต้องยื่นหรือส่งสำเนาเอกสารนั้น หากกรณี ไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นและฝ่ายที่ถึงพยานหลักฐานฝ่ายใดไม่ส่งสำเนาให้คุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่ง ตามที่ก่อล่าวข้างต้น หากฝ่ายประปักษ์นั้นได้ยังไม่ยอมรับความถูกต้องไว้แล้ว เอกสารฉบับ นั้นรับฟังเป็นพยานไม่ได้ (ฎ. 1724/2523)

ข้อยกเว้น คุ้มครองฝ่ายที่ถึงเอกสารไม่ต้องยื่นหรือส่งสำเนาเอกสาร

1) เมื่อความฝ่ายใดถึงเอกสารเป็นชุดซึ่งคุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่งทราบดีอยู่แล้ว หรือ สามารถตรวจสอบทราบได้โดยง่ายถึงความถูกต้องและแท้จริงแห่งเอกสารนั้น เช่น จดหมาย

ได้ต่อระหว่างคู่ความในคดี หรืออนุบัญชีการค้าและสมุดบัญชีของธนาคาร หรือเอกสารในสำนวนคดีเรื่องอื่น

2) เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารฉบับเดียวหรือหลายฉบับที่อยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือของบุคคลภายนอก

3) ถ้าการคัดสำเนาเอกสารจะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าเป็นที่เสื่อมเสียแก่คู่ความ ซึ่งอ้างอิงเอกสารนั้น หรือมีเหตุผลลงว่าไม่อาจคัดสำเนาเอกสารให้เสร็จภายในกำหนดเวลาที่ให้ยื่นสำเนาเอกสารนั้น

กรณีตาม (1) หรือ (3) คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสาร ต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขอนนูญาตด้วยการยื่นสำเนาเอกสารนั้นและขอยื่นต้นฉบับเอกสารแทนเพื่อให้ศาลหรือคู่ความฝ่ายอื่นตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารนั้น

กรณีตาม (2) คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงพยานหลักฐานนั้นยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน ขอศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารให้ผู้ครอบครองสังต้นฉบับเอกสารต่อศาลแทนการที่ตนจะต้องส่งสำเนาเอกสารนั้นก็ได้ (มาตรา 90, มาตรา 123) การเรียบเรียงคำร้องคงใช้หลักเกณฑ์ที่ได้อธิบายมาแล้ว

ตัวอย่าง

คำร้องขอให้คู่ความตรวจสอบเอกสารเพราะเหตุสำเนาให้ไม่ถูก

(๙)

คำร้อง

ข้อ 1. คดีนี้ ศาลนัดสืบพยานโจทก์วันที่..... โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว แต่เนื่องจากมีเอกสารซึ่งโจทก์อ้างเป็นพยานในการพิจารณาของศาลจำนวนมากและเป็นชุดเป็นเล่มหลายฉบับไม่สามารถจะทำสำเนาส่งให้จำเลยก่อนนัดสืบพยานเจดวันตามกฎหมาย โจทก์จึงขออ้างสิ่งศาลเพื่อให้จำเลยมาตรวจสอบก่อนสืบพยานเพื่อมิให้กระบวนการพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90 (๓) ขอศาลได้โปรดกรุณากันนูญาต

ความมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ..... ผู้ร้อง

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า..... นายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ..... ผู้เรียงและพิมพ์

การรับฟังพยานเอกสารของศาล

การอ้างพยานเอกสารนั้นกฎหมายกำหนดให้ศาลรับฟังเฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่จะมีเหตุเข้าข้อยกเว้นดังไปนี้

1) ถ้าความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว

2) ต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้ เพราะถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย หรือสูญหาย หรือไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น อันมิใช่เกิดจากพฤติกรรมที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อคาดเห็นว่าเป็นกรณีจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะต้องสืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนต้นฉบับเอกสารที่นำมาไม่ได้นั้น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้

3) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอิรักษาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการที่เกี่ยวข้องเดียวกัน อันส่วนหนึ่ง สำเนาเอกสารซึ่งผู้มีอำนาจหน้าที่ได้รับรองว่าถูกต้องแล้ว ให้ถือเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง เว้นแต่ศาลมิได้กำหนดเป็นอย่างอื่น

4) เมื่อถ้าความฝ่ายที่ถูกถือความอิกร้ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐาน ยังคงมิได้คัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบความมาตรา 125 กฎหมายให้ศาลรับฟังสำเนาเอกสารเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ทั้งนี้ไม่ตัด远离ความมาตรา 125 วรรคสาม (มาตรา 93)

ข้อเสนอแนะ การเสนอพยานหลักฐานที่ยกมากล่าวนี้เป็นกรณีที่นักศึกษาควรจะได้รู้ไว้เป็นพื้นฐานเบื้องต้น แต่หากใช้ว่ามิอยู่เพียงเท่านี้ รายละเอียดอื่นๆ เช่น การนำพยานเอกสารมาสืบ การคัดค้านเอกสาร ผลแห่งการไม่อนุหรือส่งต้นฉบับเอกสารเป็นประการใด การนำสืบพยานวัดตุ ฯลฯ เหล่านี้ ควรใส่ใจศึกษารายละเอียดจากกฎหมายลักษณะพยานซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่จะต้องศึกษา ก่อนลงคะแนนเรียนวิชานี้ทั้งสิ้น ในชั้นนี้จะเน้นในส่วนที่เป็นหลักเกณฑ์ที่ควรรู้ ส่วนใดที่เห็นว่านักศึกษาควรได้เห็นแนวปฏิบัติทำกันอย่างไร ผู้เขียนจะได้ยกตัวอย่างให้เห็นเป็นพื้นฐานแก่นักศึกษาเพื่อศึกษาในโอกาสต่อไป

การขอเลื่อนคดี

ในระหว่างศาลชั้นต้นพิจารณาคดี ถ้าความอ้างจะมีกรณีจำเป็นต้องขอเลื่อนการพิจารณา เช่น หนายเจ็บป่วยกะทันหันไม่สามารถไปปฏิบัติหน้าที่หนายในศาลได้ หรือตัว

ความเจ็บป่วยหรือติดภารกิจสำคัญไม่สามารถไปเบิกความในสัก朵นัดได้ ยก กรณีเช่น
นี่จะต้องทำสำร่องบันทึกขอเลื่อนการพิจารณาโดยมีหลักฐาน เช่น ในรับรองแพทย์มา
และ ยก เป็นต้น ถ้าความฝ่ายนั้นขาดหายไปอย่างใดอย่างหนึ่งให้ศาลทราบ หาทำได้ไม่

ตัวอย่าง คำร้องขอเลื่อนคดี

(๗)

คำร้อง

ข้อ 1. คดีนี้ ศาลนัดสืบพยานโจทก์นัดแรกในวันนี้ เวลา 9.00 น. แต่เนื่องจากโจทก์
ซึ่งเป็นพยานสำคัญที่จะต้องเบิกความเป็นพยานคนแรกในวันนี้ได้ป่วยหักลงเสียอย่างแรง
ต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลไม่สามารถมาศาลในวันนี้ได้ รายละเอียดปรากฏตามใบ
รับรองแพทย์ที่แนบมาพร้อมคำร้องนี้

ด้วยเหตุดังกราบเรียนมาข้างต้น โจทก์จึงขอเลื่อนการสืบพยานในวันนี้ออกไปสัก
นัดหนึ่ง เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ขอศาลได้โปรดกรุณาอนุญาต

ความมีความแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ..... นายโจทก์

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า..... นายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ..... ผู้เรียงและพิมพ์

ในด้านจำเลย

ในการสืบพยานของฝ่ายจำเลย ๑ ต้องมีนักกฎหมายรับฟังก่อนวันสืบพยานไม่
น้อยกว่า ๗ วัน การขอหมายเรียกพยานบุคคล พยานเอกสารหรือวัสดุพยานคงปฏิบัติ
ท่านองเดียวกันฝ่ายโจทก์ดูจกัน

ตอนที่ 2

การเสนอพยานหลักฐานในคดีอาญา

ในฐานะโจทก์

การเสนอพยานหลักฐานเบื้องต้นในคดีอาญาที่มีหลักเกณฑ์หลายๆ อย่างคล้ายคลึงกันของเดียวกับคดีแพ่ง คือ ต้องยื่นบัญชีระบุพยานเข่นเดียวกัน เนื่องจากผู้มีอำนาจพึงดูแลคดีอาญาตามกฎหมายมีทั้งพนักงานอัยการและราชทัณฑ์เสียหาย ในกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ส่วนใหญ่จะไม่มีการให้ส่วนมูลพ้อง คงนัดสืบพยานโจทก์ไปตามกระบวนการพิจารณาตามที่ได้ศึกษาภัณฑ์แล้วใน ป.ร.อาญา แต่ในการมีราชทัณฑ์เสียหายเป็นโจทก์ก่อน ศาลจะมีคำสั่งรับฟ้องต้องมีการให้ส่วนมูลพ้องก่อนเสมอ

ในคดีอาญาที่ราชทัณฑ์เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเอง การเสนอพยานหลักฐาน (การยื่นบัญชีระบุพยาน) จะมี 2 ช่วง ๆ แรกในชั้นไต่สวนมูลพ้อง ช่วงที่สองในชั้นพิจารณา

การเสนอพยาน (ยื่นบัญชีระบุพยาน) ชั้นไต่สวนมูลพ้อง

ทนายความส่วนใหญ่จะระบุแต่เพียงพยานที่สำคัญๆ และจำเป็นแก่การไต่สวนมูลพ้องที่จะนำเสนอสืบให้ศาลมีความเห็นว่าคดีของโจทก์มีมูลที่จะฟ้องร้องและจำเลยได้กระทำความผิดเท่านั้น ในชั้นไต่สวนมูลพ้องนี้อ้างพยานหลักฐานน้อยกว่าชั้นพิจารณา ปัญหาว่าจะถือหลักเกณฑ์ในการระบุพยานชั้นไต่สวนมูลพ้องนี้อย่างไร หรือระบุอย่างไรซึ่งจะเหมาะสมนั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว ต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป ในชั้นไต่สวนมูลพ้อง ไม่จำต้องนำเสนอรายละเอียดมากนัก ทั้งนี้เป็นเทคนิคของทนายความด้วยเกรงว่าจะทำให้จำเลยมีโอกาสเตรียมทราบหลักฐานมาสืบทักถำ ด้วยเหตุการณ์การพิสูจน์ในคดีอาญา กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายโจทก์ เนื่องจากจำเลยได้ประโยชน์จากการข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ผู้ใดกล่าวหา ผู้นั้นมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ หากผู้กล่าวหาพิสูจน์ไม่ได้ หรือพิสูจน์ได้แต่ศาลมั่นใจว่ามีความสงสัยว่าจำเลยจะเป็นผู้กระทำผิดจริงๆ หรือไม่ กฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจฟังความสงสัยว่าจำเลยจะเป็นคุณแก่จำเลย คือ ยกฟ้องโจทก์ ปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป (ป.ร.อาญา มาตรา 227 วรรคสอง) โดยเหตุที่โจทก์มีภาระการพิสูจน์เอง โจทก์ต้องนำเสนอสืบก่อน ทำให้โจทก์เสียเวลาระบุในเชิงคดีอยู่ไม่น้อย ดังนั้น ชั้นไต่สวนมูลพ้อง

ทนายโจทก์มักถือเป็นหลักว่าไม่ควรระบุพยานมากเกินไป ตัวอย่าง เช่น คดีว่าด้วยความผิด อันเกิดจากการใช้เช็คซึ่งมิไทยทางอาญา ออกเช็คโดยไม่มีเงินจ่าย การระบุพยานในชั้นไต่สวนมูลพ้องพยานปากสำคัญได้แก่ตัวผู้เดียวกับพยานเอกสาร คือ เช็คและใบคืนเช็ค พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก 1 – 2 คน เช่น ผู้จัดการธนาคารที่ปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คนับที่พ้องจำเลย เป็นต้น โดยสรุปขึ้นได้ว่ามูลพ้องนี้ได้ส่วนเพื่อให้ศาลมีเชื่อว่าได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นและผู้ถูกฟ้องเป็นผู้กระทำความผิด ส่วนรายละเอียดอื่นๆ เอาไว้ naïve ในชั้นพิจารณา

ในชั้นได้ส่วนมูลพ้อง ทนายโจทก์จะต้องยื่นบัญชีระบุพยานนี่ๆ ก่อนวันนัดไต่สวนมูลพ้องไม่น้อยกว่า 15 วัน (ป.ว.อ.อาญา มาตรา 229/1) และหากมีพยานบุคคลเป็นบุคคลภายนอกจำเป็นจะต้องขอศาลออกหมายเรียกให้มาศาลในวันนัดไต่สวนมูลพ้อง หรืออาจมีพยานเอกสารหรือวัสดุพยานซึ่งอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นจะต้องขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกให้ผู้ครอบครองส่งศาลก่อนวันนัดไต่สวนมูลพ้องเข้ามีดีกว่ากัน

การขอหมายเรียกพยานบุคคล พยานเอกสาร ตลอดจนการสั่งหมายเรียกพยาน เช่นว่านี้ต้องให้พยานบุคคล หรือผู้ครอบครองเอกสารทราบถ่วงหน้าท่านของเดียวกับคดีแพ่งคุยกัน

อีก ในการนิศาตนี้ได้กำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานตามมาตรา 173/1 เมื่อคุณประเสริฐจะอ้างเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของตนเป็นพยานหลักฐาน กฎหมายกำหนดต้องยื่นพยานหลักฐานนั้นต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลพ้องหรือวันถืบพยานไม่น้อยกว่า 15 วัน เพื่อให้คุณประเสริฐนั้นมีโอกาสตรวจและขอคัดสำเนาเอกสารได้ก่อนที่จะนำสืบเอกสารนั้น ฯลฯ (ป.ว.อ.อาญา มาตรา 240)

พยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานประเทศใด ถ้าสามารถนำมาศาลตัวยืนเอง ก็ระบุในชื่อหมายเหตุว่า “น้า” ถ้าไม่สามารถนำมาศาลได้ตัวยืนเองก็ระบุว่า “หมาย” ลงไว้ เช่นเดียวกับคดีแพ่ง

การขอให้ศาลอุทธรณ์เรียกพยานบุคคล โดยปกติโจทก์ควรจะขอหมายให้ศาลอุทธรณ์เรียกพยานมา ถ้าไม่แน่ใจจริงๆ ว่าบุคคลที่ได้อ้างเป็นพยานจะไปเป็นพยานให้แน่นอน แม้ผู้อ้างพยานแย่ใจว่าสามารถนำพยานนั้นไปศาลตามนัดตัวยืนเองได้ แต่ครรชเสนอแนะว่า เพื่อความมั่นใจควรขอหมายศาลจะดีกว่า เพราะในช่องกฎหมายกำหนดให้โจทก์ต้องมีพยานมาถืบและคงความผิดของจำเลย หากโจทก์ไม่มีพยานมาถืบ ศาลต้องยกฟ้อง ดังนั้น ถ้าศาลอุทธรณ์

ได้ออกหมายเรียกสั่งให้พยานแล้วพยานไม่ไปศาลตามนัดอันมิใช่ความติดของโจทก์ ศาลจะยกฟ้องไม่ได้หากโจทก์ได้ปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนในวิธีการเรียกพยานมาศาลแล้ว ด้วยเหตุนี้หากโจทก์ระบุว่า “ผู้” ครั้นถึงวันนัดน้าพยานไม่มาศาลไม่ได้ เนื่องจากพยานหลบหนี ทั้งที่ก่อนวันนัดได้ส่วนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานโจทก์ พยานรับปากอย่างมั่นเห lokale ว่าจะไปเป็นพยานให้แน่นอน แต่ต่อมาเกิดกลัวขันตราจากการประคพวงเข้าเลียข่มขู่ พยานจึงหลบหนีไป ยังฯ เป็นดังนั้น เมื่อโจทก์ไม่มีพยานมาสืบ กว่าโจทก์จะรู้ด้วยอาจได้รับความเสียหายได้เป็นดังนี้

ห่วงกลับมาพิจารณาการขอหมายเรียกพยาน ในกรณีที่ศาลมิได้ออกหมายไปแล้ว พยาน ไม่มา ถ้ามีเหตุสมควร เช่น เจ็บป่วย หรือมีธุระสำคัญเข้าเป็นอย่างอื่น ศาลมิจะสั่งให้เลื่อนคดีไปได้ แต่ถ้ายังไร้ผลตามที่สั่งหมายไม่มาศาลโดยมิได้แจ้งเหตุข้อข้องใจศาลทราบ โจทก์ก็ควรขอเลื่อนคดีและขอออกหมายช้าเรียกพยานในนัดต่อไป หรือถ้าโจทก์เห็นว่า พยานมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงขัดขืนหมายศาล โจทก์จะแต่งงบให้ศาลอุกหมายจับพยาน ก็ได้ (ป.ว.แพ่ง มาตรา 111 (2) ประกอน ป.ว.อาญา มาตรา 15) แต่ทั้งนี้จะกระทำการเช่นว่านี้ ได้สหเวรบุคคลไม่ได้รับการยกเว้นจากกฎหมาย แต่ถ้าหากพยานนั้นมีเอกสารอธิชิ หรือกฎหมายยกเว้นไม่เข้าต้องไปศาลก็ได้ จะขอศาลออกหมายจับย้อนไม่ได้ บุคคลที่กฎหมายยกเว้นไม่ต้องไปศาล คือ (1) พระมหาษัชติย์ พระราชนิ พระรัชทายาทหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่ว่าในกรณีใดๆ (2) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนาไม่ว่าในกรณีใดๆ (3) ผู้ที่ได้รับเอกสารอธิชิ หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย (ป.ว.แพ่ง มาตรา 106/1 ป.ว.อาญา มาตรา 15) (4) บุคคลใดๆ ที่อ้างว่าไม่สามารถจะไปศาลได้ เพราะเจ็บป่วย หรือมีข้อแก้ตัวอันเข้าเป็นอย่างอื่นโดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลมารยาและศาลมีความเห็นว่าข้อแก้ตัวนั้นฟังได้ (ป.ว.แพ่ง มาตรา 108 ป.ว.อาญา มาตรา 15)

การเสนอพยานหลักฐาน (ยื่นบัญชีระบุพยาน) ในชั้นพิจารณา

เมื่อศาลมิได้ส่วนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่าคดีมีมูลและประทับรับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา โจทก์ต้องเสนอพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาอีกโดยการยื่นบัญชีระบุพยานท่านองเดียวกับการยื่นในชั้นได้ส่วนมูลฟ้องคู่กัน แต่ในชั้นพิจารณาพยานหลักฐานจะมีมากหรือรายละเอียดที่ต้องนำเสนอในศาลมากกว่าชั้นได้ส่วนมูลฟ้อง

การขอให้ศาลหมายเรียกพยานบุคคล พยานเอกสารตลอดจนวัสดุพยาน คงปฏิบัติท่านองเดียวกับคดีแพ่ง ส่วนการนำพยานหลักฐานมาสืบในคดี คงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายลักษณะพยานซึ่งจะไม่นำมากถ้าว่าช้าในที่นี้อีก ให้ทบทวนรายละเอียดในกระบวนการวิชาการกฎหมายลักษณะพยาน

ในทางปฏิบัติหมายเรียกพยานบุคคลใช้แบบพิมพ์เดียวกับคดีแพ่ง (หมายเหตุ 16) ส่วนหมายเรียกพยานเอกสารหรือวัสดุพยานคดีอาญา มีแบบพิมพ์เฉพาะ คือ (หมายเหตุ 17) ตัวอย่างท้ายนท

อนึ่ง มีการแก้ไขเพิ่มเติม ป.ร.บ.อาญา มาตรา 237 “ในกรณีคู่ความตกลงกัน ศาลอาจอนุญาตให้ถือเอกสารที่ก่อค้าเบิกความพยานในขั้นได้ส่วนมูลท่องเป็นคำเบิกความพยาน ในขั้นพิจารณาโดยพยานไม่ต้องเบิกความใหม่...เว้นแต่ในข้อหาความผิดที่กฎหมายกำหนด อัตราโทษอย่างต่ำจําคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่าห้าปี” รายละเอียดที่กذا ได้จากลักษณะพยาน

ในด้านจำเลยก็มีหน้าที่ต้องนำสืบพยานเพื่อหักล้างหรือทำลายฝ่ายนัดพยานโดยทั่วไปโดยกฎหมายกำหนดให้จำเลยยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานพร้อมสำเนาได้ก่อนวันสืบพยาน จำเลย (ป.ร.บ.อาญา มาตรา 229/1) การระบุพยานใช้แบบพิมพ์ของคดี “บัญชีพยาน” (14 ก) คดีแพ่งและคดีอาญาใช้แบบพิมพ์เดียวกัน

“พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.ร.บ.อาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2551 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 หน้า 10 วันที่ 7 ก.พ. 2551

สำหรับศาลใช้

○ (๖๗)

คำสั่งเรียกพยานเอกสาร
หรือพยานวัดดุ (คดีอาญา)

หมายเหตุสำที่...../๖๔.....
หมายเหตุคงที่...../๖๔.....

ในพระปรมາกไทยพระมหาชนชติริย์

ศาล.....

วันที่..... เดือน..... พุทธศักราช ๒๕.....

ความ อาญา

ระหว่าง { ใจที่.....
 นายดี.....
 ออทุบ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่.....
 ครอบครัว..... ใกล้เคียง..... สามัญชื่อ.....
 อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... โทรศัพท์.....
 ตำบล..... อ้าง.....

ใจที่.....

สามัญ

ซึ่งมีอยู่ที่ทำพินพงษ์
 เพราจะนี้ ให้ดำเนินการสืบ.....
 ถังกล่าวแล้วไปยังศาล..... ก่อนวันที่..... เดือน.....
 พ.ศ. ๒๕..... เพื่อประกันการพิจารณาต่อไป

ผู้พิพากษา

(พิสิฐ)

ศาล.....
 โทรศัพท์.....

ใบรับคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัดดุ

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. ๒๕.....

ข้าพเจ้า..... ได้รับคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัดดุลง
 ศาล..... ซึ่งได้กำหนดให้ข้าพเจ้าสืบ.....
 ในประการนี้ การพิจารณาในคดีระหว่าง..... ใจที่.....
 สามัญ ก่อนวันที่..... เดือน..... พ.ศ. ๒๕..... ไว้แล้ว
 ผู้รับทราบ
 ผู้พิพากษา

คำเตือน

ผู้ใช้ชั้ตเติร์นไม่ส่องพยานเอกสารหรือพยานวัดอุคามหมายนี้ ผู้นั้นอาจถูกฟ้องความประมาด
กฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๐ ต้องระวังไทยชาตุกิจไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ